

Eestikeelsele haridusele ülemineku juhendmaterjal haridusasutustele

Haridus- ja Teadusministeerium 2024

Sisukord

Sissejuhatus	2
Erisused tuge vajavate laste õpetamisel	3
Lapse toetamine lasteaias	4
Olulised tähelepanekud lapse toetamisel.....	5
Õpilase toetamine koolis	6
Olulised tähelepanekud õpilase toetamisel.....	7
Rajaleidja tugi	8
Lapsevanema toetamine	9
Olulised tähelepanekud lapsevanema toetamisel	9
Kokkuvõte	9
Soovitatud kirjandus	10

Sissejuhatus

Eesti keelest erineva kodukeelega lapsed, kes käesoleval ajal õpivad lasteaias või selles rühmas, kus õppe- ja kasvatustegevuste keel ei ole eesti keel, saavad omandada edaspidi alusharidust vaid eesti keeles. Eestikeelsele alusharidusele üleminekul toetatakse koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava alusel lasteaias või selle rühmas lapsi, kelle kodune keel ei ole eesti keel, eesti keele omandamist lõimitud õppe- ja kasvatustegevuste ning vajadusel eraldi keeletegevuste kaudu.

Eesti keele omandamine eestikeelses lasteaias algab lapse lasteaeda tulekust. **Õpetajad ja abiõpetajad kasutavad eesti keelt igapäevases suhtluses, mängus ning erinevates õppe- ja kasvatustegevustes.** Eraldi keeletegevuste korral toetab rühma- või lisaõpetaja vajadusel eesti keelest erineva koduse keelega lapsi eesti keele omandamiseks väikeses grupis, aga vajadusel ka individuaalselt. Eraldi keeletegevustes harjutatakse ja korratakse eesti keele sõnavara ja keelekonstruktsioone, mis on rühma tegevuskavas kavandatud ja kus eesti keelest erineva koduse keelega lapsed vajavad abi.

Nii lõimitud õppe- ja kasvatustegevused, kui ka eraldi keeletegevused lähtuvad riiklikus õppekavas sätestatud eeldatavatest tulemustest eesti keeles kui teises keeles ja toetavad laste igapäevast keelekasutust ning julgust kõneleda eesti keeles.

- **Alates 1. septembrist 2024. a peavad eestikeelsele õppele üle minema vähemalt 1. ja 4. klassid.** Seega on ka seni vene õppekeelega kooli 1. ja 4. klassides õppekeeleks eesti keel. Nendes klassides, kus eestikeelsele õppele ülemineku kohustus veel ei rakendu, on võimalik õppida/õpetada vene keelt keele ja kirjanduse valdkonda kuuluva vene keele ainekava alusel. Eesti keel on muu kodukeelega õpilastele emakeele kõrval esimene õpitav keel.
- **2025/2026. õppeaastast õpivad eesti keeles 1., 2., 4. ja 5. klassi õpilased.** 2026/2027. õppeaastast toimub üle Eesti eestikeelne (aine)õpe läbivalt I ja II kooliastmes. Samas võib eestikeelsele (aine)õppele üle minna ka kiiremini, kui näeb ette seadus.
- **Eestikeelsele haridusele ülemineku põhikoolis lõpeb 2030. aastal,** mil kõik eesti keelest erineva emakeelega lapsed õpivad eesti keeles ja eestikeelses õpikeskkonnas.

Arvestades asjaolu, et 9. klass läheb eestikeelsele õppele üle hiljemalt 2029/2030. õppeaastal, siis eestikeelsele õppele ülemineku gümnaasiumis saab toimuda hiljemalt alates 2030/2031. õppeaastast (10. klasside puhul ning sealt edasi järgmistel õppeaastatel 11. ja 12. klasside puhul). Koolid peavad muudatust ette teades tõhustama eesti keele õpetamist ka põhikoolides (sh III kooliastmes) enne kohustuslikku üleminekut üksnes eestikeelsele aineõppele ning suurendama eesti keeles õpetatavate ainete arvu. See aitab õpilasi ette valmistada selleks, et jätkata eesti keeles õppimist gümnaasiumis.

Muudatused ei puudutata juba käesoleval ajal gümnaasiumis õppivaid õpilasi, ega ka neid õpilasi, kes alustavad 2022/2023. kuni 2027/2028. õppeaastal õpinguid 9. klassis ja kes jätkavad koheselt pärast

põhikooli lõpetamist õpinguid gümnaasiumis. Nende õpingud saavad suure tõenäosusega eestikeelsele õppele ülemineku hetkeks läbi (arvestades seejuures, et gümnaasiumis ei jäeta üldjuhul õpilast klassikursust kordama). Küll aga toimub muudatus nende õpilaste jaoks, kes õpivad 2029/2030. õppeaastal ja sealt edaspidi gümnaasiumis.

Muudatusel on suurem mõju neile, kelle eesti keele oskus on keskmisest halvem. Võimalikult sujuvaks üleminekuks on vajalik, et kõik osapooled pingutavad – motiveeritud on nii kool, kui ka õppijad ise.

Erisused tuge vajavate laste õpetamisel

Keele omandamine on keeruline protsess. Eriti keeruliseks osutub see, kui lapse keele omandamise võime on mingil põhjusel oluliselt raskendatud. Eestikeelses lasteasutuses omandatakse kõike uut eesti keelt kuulates ja rääkides.

Eestikeelne haridus tagatakse ka haridusliku erivajadusega lastele. Haridusliku erivajadusega laste üleminek eestikeelsele õppele saab toimuda lapsele jõukohases tempos, tagades keele omandamist toetavad tingimused, sh eesti keelt ja õpetamise metoodikat valdav õpetaja ning võimalus viibida eestikeelses keskkonnas, kus saab keelt praktiseerida.

Erivajadusest tulenevalt võib olla juhtumeid, kus tuleb kasutada pikema aja jooksul paralleelselt mõlemat keelt, eriti keeleomandamise esimeste etappide (tavapärase arengu korral toimub kuni 3. eluaastani emakeele areng) pikenemise tõttu.

Mitmekeelsed erivajadusega lapsed suudavad omandada teise keele samal tasemel ükskeelsete erivajadustega õppijatega^{1,2} see tähendab, et eesti keelt omandatakse oma üldise arengu taseme kohaselt, mis ühtlasi soodustab erivajadusega õppijatel üldist kognitiivset ja keelelist arengut, kuid seda vaid soodsate keskkonnatingimuste korral³.

Primaarne erivajadus mõjutab teise keele omandamist. Õppeaeg võib olla pikem, mis tähendab ka õpingute üldperioodi pikendamist. Mõned näited:

- Primaarne keelepuue – sünnipäraselt madalam verbaalse info töötlemise võime, kõigi keelte omandamine raske, vajavad tuge mistahes verbaalse info töötlemiseks, teksti mõistmisel ja loomisel.
- Õpiraskused – heterogeenne rühm, lapse üldine infotöötlusvõime on madalam ning vajab sõltumata keelest tuge kõikides haridustasemetes. Keeruline on eristada sekundaarsete

¹ <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27461977/>

² <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/15407969221075848>

³ <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/15407969221075848>

käitumisprobleemide tekkepõhjuseid ning lisakeerukus võib tuleneda täiendavast keelest või esmasest erivajadusest.

- Intellektipuudega kakskeelsete laste keeleoskus pole dominantkeeles halvem kui üksikeelsetel lastel. Teise keele õpe ei kahjusta dominantkeelt, samas on mõlemas keeles keeloskus madalam kui eakohase arenguga lastel. Kahes keeles suhtlevatel lastel on rohkem suhtlusvahendeid kui vanuse ja kognitiivse arengu poolest sarnastel üksikeelsetel lastel. Primaarne häire on ajas püsiv ning vajab tuge mistahes õpituatsioonides.
- Autismispektrihäirega lapsel sõltub keeleõpe tema võimekusest: sotsiaalse interaktsiooni kvaliteet mõjutab ka keeleõpet. Kui puudub motivatsioon suhelda, ei aita seda muuta sisendi hulga või kvaliteedi muutus. Eelkoolieas esinevad emakeele omandamise raskused, koolieas püsivad probleemid tekstide mõistmisel ja loomisel, sõnavaras ja suhtlemisel. Väga heterogeenne rühm, primaarne häire ajas püsiva iseloomuga, vajavad tuge mistahes õpituatsioonides, sõltumata keelest.
- Tähelepanu- ja hüperaktiivsuse puhul esineb keelepuue pigem neil, kel ülekaalus tähelepanu probleemid. Häire olemusest tulenevalt on laiem risk õpiraskuste tekkeks, samuti lugemis- kirjutamiskusteks, keelekasutusoskused kesised. Vajavad tuge eelkõige varasemas eas kuni põhihariduse omandamiseni.

Kool võib teha otsuse õpetada toimetuleku- ja hooldusõppel olevaid õpilasi muus keeles kui eesti keeles. Mõõduka ja raske intellektipuudega õpilastele ning raske ja sügava intellektipuudega õpilastel on olulisi raskusi emakeele omandamisega ning sellest tulenevalt keerulisem õppida muus keeles (ehk emakeelest erinevas keeles). See aga ei tähenda, et oleks õigustatud ka väga väikese sõnavaraga õpilasel piirduda vaid kodus kõneldava keelega ja jõukohaselt võiks siiski riigis kõneldava keele kasutamist õppida. Sobiva mahu ja tempo saab kool koos perega kokku leppida ning see ei vaja koolivälise nõustamiskomisjoni soovist.

Eesti keele õpetamise metoodika peab lõimuma erivajadusega õpilase õpetamise metoodikaga, sest standardiseeritud lahendusi ei ole. Õppekeele muutus võib paratamatult kaasa tuua ajutisi õpiraskusi. Oluline on lasteaia ja koolipoolne lisatugi **üldise toe** raames neile lastele/õpilastele, kellel on tekkinud arenguline mahajäämus lasteaias või mahajäämus kooliõpingutes.

Lapse toetamine lasteaias

Eestikeelsele õppele üleminek toimub 1. septembrist 2024. Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias hakkab toimuma vaid eesti keeles. Eesmärk on tagada ka neile lastele, kelle kodune keel ei ole eesti keel, võimalus omandada alusharidus eesti keeles, mis annab piisava keeleoskuse eestikeelses keskkonnas hakkama saamiseks ning jätkata haridusteed eesti keeles, lõimuda eesti kultuuri- ja väärtusruumi.

Lasteaias toetatakse eesti keelest erineva emakeelega laste eesti keele omandamist lõimitud õppe- ja kasvatustegevuste ning vajadusel eraldi keeletegevuste kaudu.

Lapse keeleoskus areneb kõige paremini igapäevase suhtluse käigus kuid võib ka tekkida suheldes probleeme ja barjääre. Sujuvat suhtlemist võib takistada puudulik keeleoskus, hirm teha vigu või stress, mis kaasneb teises keelekeskkonnas olemisega. Täiskasvanu saab oma sõbraliku oleku ja kannatlikkusega neid probleeme vähendada. Suheldes lapsega, kellel on raskusi eesti keeles väljendumisega, võiks meeles pidada järgmist:

- Keeleõppija saab aru rohkem, kui suudab ise öelda, st kuulamisoskus areneb ka siis, kui ta ise parasjagu ei räägi. Räägi lapsega, aga ära oota kohest dialoogi!
- Ole tähelepanelik kuulaja, tehes pingutusi ka vigasest kõnest arusaamiseks.
- Anna tagasisidet, nooguta ja naerata. Näita igal viisil, et kuulad ja püüad mõista.
- Räägi aeglaselt ja selgelt. Ära hoia rääkides kätt suu ees.
- Rääkides vaata lapsele otsa, et ta saaks jälgida Su näoilmet ja suu liikumist.
- Kasuta žeste ja miimikat.
- Esita üks küsimus korraga ja anna aega vastuse sõnastamiseks.
- Esita niisuguseid küsimusi, millele on meeldiv vastata.
- Näita vestluse ajal välja huvi ja kasuta julgustavaid sõnu, näiteks Tore! Tõesti? Ja siis?
- Julgusta last rääkima ja kiida teda edusammude eest.
- Ära vaata kella, ära ole närviline ja kannatamatu.
- Ära naeruväärista last vigase keelekasutuse pärast.
- Pea meeles, et võõrkeeles rääkimine väsitab last palju rohkem kui emakeelne suhtlus.

Oluline on lapsega mängimine. Mäng tekitab õhinat ja juhib tähelepanu pingutavalt õppimiselt kõrvale. Et mängust rõõmu tunda, mängige ainult siis, kui see tundub loomulik ja laps soovib seda.

Olulised tähelepanekud lapse toetamisel

- Soovitav on avada eelkoole eesti keelest erineva kodukeelega laste kooliks ettevalmistamiseks.
- Soovitav on eelkoolides panustada ka lastevanemate teadlikkuse tõstmisele nii õppetöö korralduse kui ka sisu osas (nt lastevanemate koolid).
- Eesti keele efektiivseks õpetamiseks on soovitav lasteaedades õpetada eesti keelest erineva emakeelega lastele eesti keelt väiksemates rühmades.
- Et vältida keelelistesse raskustesse sattuvate laste motivatsiooni langust, kohanemisraskusi, vastumeelsust lasteaia suhtes, tuleb lasteaedades luua ennetavalt tugimeeskonnad ja – süsteemid.
- Eesti keelt puudulikult valdavale eesti keelest erineva kodukeelega lapsele on soovitav koostada individuaalne arenduskava õppe- ja kasvatusvaldkondades.
- Lasteaias võimaldada eesti keelest erineva kodukeelega lastele eestikeelseid huviringe.
- Kasutada lasteaias keelekümbeluse elemente ja LAK õppe meetodeid eesti keele efektiivsemaks omandamiseks. Lisaks kasutada õpetamisel eripedagoogilisi võtteid ja meetodeid.
- Kaaluda võimalust moodustada lasteaiarühmi, kus eesti keelest erineva kodukeelega laste osakaal ei ole suurem kui veerand laste üldarvust.
- Lasteaias viia läbi eraldi keeletegevused väikestes rühmades, et kiiremini omandada eesti keel.

- Tõhustada koostööd lapsevanematega, näiteks korraldada regulaarseid kohtumisi, kaasata lapsevanemaid individuaalsete arenduskavade koostamisse.
- Oluline on tagada infovahetus lapsevanemate ja lasteaiaõpetaja vahel.
- Eesti keelest erineva kodukeelega perede kaasamiseks eesti kultuuriruumi on soovitatav korraldada üritusi ning propageerida eesti keele õpet täiskasvanute hulgas.
- Eesti keelest erineva kodukeelega lapsi õpetav õpetaja ei tohiks jääks muudatustes üksi. Oluline on tagada nendele toetus lasteaia tugispetsialistide, juhtkonna ja kohaliku omavalitsuste poolt. Näiteks korraldada kervisioone, supervisioone ja aineühendusi kogemuste jagamiseks ning võimaldada osaleda erialastel koolitustel.

Õpilase toetamine koolis

Tänane õiguslik raamistik annab piisavalt paindlikke võimalusi eestikeelsele õppe üleminekul arvestades õppe individualiseerimist, lubades koolil teha muudatusi või kohandusi nii õppeajas, õppesisus, õppeprotsessis, kui ka õppekeskkonnas.

Haridusliku erivajadusega õpilased vajavad kõik täiendavat tuge sh eesti keeles õppimiseks. Edukaks saab õpe kujuneda juhul, kui on olemas eesti keelt valdav õpetaja (+õpilase emakeelt valdav õpetaja). Õpetajad valdavad eesti keele õpetamise metoodikat ja õpilastel on võimalus viibida primaarse keeleruumiga sarnases mahus eestikeelses keeleruumis.

Keeleõppe toetamiseks saab koolis rakendada õpilasele **üldist tuge**.

Esmane tugi, mida kool saab õpilastele pakkuda on ajutine või perioodiline individuaalne lisajuhendamine, mis on väga oluline üleminekul eestikeelsele õppele. Lisaks on võimalik kaasata õppesse ka abiõpetajaid, kes saavad õpilasi tunnis juhendada.

Kui õpilasele ei piisa ainult lisajuhendamisest ja on tekkinud probleeme õpitulemuste saavutamisega, saab teha kohandusi õppeajas, õppesisus, õppeprotsessis ja õppekeskkonnas, selleks tuleb koolil koostada õpilasele individuaalne õppekava (IÕK (PGS § 18)) või moodustada õpiabi- ja tasemerühm. Eesti keeles õppimiseks võivad erivajadusega õpilased vajada täiendavat aega ehk õpiaja pikendamist. Arvestades asjaolu, et eesti keele oskus on vajalik edasiseks toimetulekuks, on selle aja võtmine otstarbekas kooliperioodil, mil valmisolek keele õppeks on kõige parem ja toe kättesaadavus tõenäolisem.

Oluline on, et õpetajad jälgivad **õpilase arengut ja toimetulekut** koolis ning vajaduse korral kohandavad õpet õpilase individuaalsete vajaduste ja võimete järgi. Klassi- ja aineõpetaja koostöös tugispetsialistidega saavad õpilase õppega toimetulekuks viia läbi pedagoogilis-psühholoogilise hindamise, mille käigus hinnatakse õpilase õpihuvi, motivatsiooni, õpioskusi, õpilase tugevaid ja nõrku külgi erinevates õppeainetes ning sotsiaalsetes oskustes, tunnetustegevust, emotsionaalset seisundit ning käitumist koolis. Hindamise

tulemusel saab õpilasele rakendada sobivat tuge ning planeerida võimetekohane toetamine õppe- ja kasvatusprotsessis osalemiseks. Vajaliku toe väljaselgitamiseks ja rakendamiseks (PGS § 46) kool teavitab ja kaasab protsessi lapsevanemad (lähtuvalt koolis väljatöötatud teavitamise korrast).

Olulised tähelepanekud õpilase toetamisel

- Eesti keele efektiivseks õpetamiseks on soovitatav koolis õpetada eesti keelest erineva emakeelega lastele eesti keelt väiksemates rühmades (kuni 12 õpilast rühmas).
- Eestikeelse õppe korraldamisel lähtuda regionaalsest eripärast. Rakendada osaajaga õpet väiksemas rühmas nendes piirkondades, kus eesti keelest erineva kodukeelega õpilaste hulk on väiksem ja suures klassis õpetamine tekitab raskusi. Nimetatud soovitus võib rakendada nt loodusainete õpetamisel.
- Luua eesti keelest erineva kodukeelega õpilastele eraldi eesti keele õpiabitunnid.
- Õpilased saavad õpiabitundide ajal **kodutööde tegemisel abi** ning lapsevanemad ei pea muretsema, et lapsel jääb midagi vähese eesti keele oskuse tõttu tegemata.
- Kaaluda võimalust moodustada klasse, kus eesti keelest erineva kodukeelega laste osakaal ei ole suurem kui veerand õpilaste üldarvust. Kui eesti keelest erineva kodukeelega laste osakaal klassis on suurem, siis räägivad nad omavahel emakeeles ja oodatud sidusust ei toimu ning eesti keele oskus ei arene piisavalt kiiresti.
- Keelekümbluse elementide ja LAK õppe meetodite kasutamine koolis eesti keele efektiivsemaks omandamiseks. Lisaks kasutada õpetamisel eripedagoogilisi võtteid ja meetodeid.
- Et vältida keelelistesse raskustesse sattuvate õpilaste motivatsiooni langust, kohanemiskursusi, vastumeelsust kooli suhtes, koolitõrget või koolikohustuse täitmist tuleb koolides luua ennetavalt tugimeeskonnad ja – süsteemid.
- Oluline on eesti keelest erineva kodukeelega õpilaste kaasamine kogupäevakooli õppimisse ja huviringidesse, et luua võimalus **koduste tööde** tegemiseks ja eesti keele praktiseerimiseks väljaspool õppetunde ja huviringides.
- Eesti keelest erineva kodukeelega lapsi õpetav õpetaja ei tohiks jääks muudatustes üksi. Oluline on tagada nendele toetus lasteaia ja kooli tugispetsialistide, juhtkonna ja kohaliku omavalitsuste poolt. Näiteks korraldada kohanemiskursusi, supervisioone ja aineühendusi kogemuste jagamiseks ning võimaldada osaleda erialastel koolitustel.
- Kogupäevakoolis on õpilastel igal õhtupoolikul palju ühistegevusi ja selles osaledes paraneb eesti keelest erineva kodukeelega laste eesti keele oskus märgatavalt. Koolil tagada õpilastele toitlustus kogu päeva vältel. **Oluline on see, et õpetajad suhtleksid lastega kogu päeva jooksul eesti keeles.**
- Juhul, kui koolis õpivad valdavalt eesti keelest erineva emakeelega lapsed on loomulik, et õppetööväliselt kasutatakse olmelises suhtluses ka muud keelt. See pole kindlasti lubamatu, kuid aeglustab eesti keele omandamist, võib tekkida kiusatus laiendada muu keele kasutamist olmeliselt tasandilt kaugemale. **Seetõttu on oluline teha koolil selged kokkulepped keelekasutuse osas ning nendest ka järjepidevalt kinni pidada. Õppetöövälistes olukordades on soovitatav kasutada siiski suurimas võimalikus mahu eesti keelt.**

- Kogupäevakoolis on lastel igal õhtupoolikul palju ühistegevusi ja selles osaledes paraneb eesti keelest erineva kodukeelega laste eesti keele oskus märgatavalt. Koolil tagada õpilastele toitlustus kogu päeva vältel. **Oluline on see, et õpetajad suhtleksid lastega kogu päeva jooksul eesti keeles.**
- Eesti keelest erineva kodukeelega perede kaasamiseks eesti kultuuriruumi on soovitatav korraldada üritusi ning propageerida eesti keele õpet täiskasvanute hulgas.
- Tõhustada koostööd lapsevanematega, näiteks korraldada regulaarseid kohtumisi, kaasata lapsevanemaid individuaalsete õppekavade koostamisse. Oluline on tagada infovahetus lapsevanemate ja aineõpetaja ning klassijuhataja vahel. Kui vanem ei oska eesti keelt ja õpetaja ei oska vanemaga suhelda tema emakeeles tuleb koolis või lasteaias leida isik, kes tuleb appi tõlkima, et oluline info saaks edastatud. Kohtumisi võib korraldada nii kontaktset kui veebis. Oluline on, et lapsevanem teab millal ja kuidas ta saab lapse klassijuhatajaga suhelda.

Rajaleidja tugi

Rajaleidja on üle-eestiline võrgustik, mis pakub tasuta õppenõustamist lapsi haridusteel toetavatele täiskasvanutele – vanematele, õpetajatele, tugispetsialistidele jt. Õppenõustamise käigus selgitatakse välja lapse õppimise või käitumisega seotud probleemid, mis takistavad tema edukat haridusteed. Rajaleidja annab last ümbritsevatele täiskasvanutele nõu, kuidas lapse arengut ja toimetulekut toetada, õpet ja kasvatust korraldada ning milliseid tugiteenuseid laps püsivalt vajab.

Rajaleidja spetsialistid nõustavad ka eesti keelest erineva emakeelega haridusliku erivajadusega lapse õppe jõukohastamiseks vajalike õppe- ja kasvatuskorralduslike meetmete valikul ning rakendamisel koole ja lasteaedu.

Metoodilist tuge õpetajatele eesti keelest erineva kodukeelega laste/õpilaste õpetamisel pakuvad EKI⁴ keelevaldkonna nõustajad.

Lapse õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel lähtutakse koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel, sh lapse kognitiivsele ja kõne arengule antud hinnangust. Kõne arengu ekspertide hinnangul on erivajadusega laste õpetamisel põhjendatud kasutada lapse emakeelt kuni 3-aastase tavapärase kõne arengu võrdväärse saavutamiseni. Kui lapsel on kehtiv Rajaleidja otsus, siis eestikeelsele õppele üleminekul ei pea minema Rajaleidjasse otsust uuendama. Rajaleidja koolivälisel nõustamismeeskonnal **ei ole seaduslikku alust** väljastada eraldi otsust konkreetse õppekeele kohta. Toimetuleku- ja hooldusõppel õpilaste õppekeele valib kool.

⁴ Eesti Keele Instituut

Kui haridusasutuses märkavad õpetajad ja tugispetsialistid, et vaatamata haridusasutuses rakendatud meetmetele ei ole eesti keeles õppe- ja kasvatustegevus saavutanud eesmärki, soovitame konsulteerida Rajaleidja keskuste nõustajatega ning vajadusel kaasata EKI keelenõustajad.

Lapsevanema toetamine

Eestikeelsele õppele üleminekul on iga lapse hakkamasaamine ja toetamine oluline. Kui haridusasutuses üldise toe raames õpiraskuste märkamisel ja toetamisel rakendatud tugimeetmed ei ole osutunud tõhusaks ning eestikeelsele õppele üleminekul on raskendatud võib tulemusteta pingutus probleeme hoopis süvendada või suhteid osapoolte vahel kahjustada. Sellest lähtuvalt võib lapsevanem tunda end lapse murede lahendamisel üksi. Oluline on haridusasutusel pidada kontakti lapsevanemaga kokkulepitud kanali kaudu ja anda aegsasti tagasisidet edusammudest või tekkinud õpiraskustest. Keerulised probleemid vajavad läbimõeldud lahendusi, mis saavutatakse lapsele lähedal olevate inimeste koostöös. Last ümbritseva tugivõrgustikuga saavad tekkinud probleemid leida parimaid lahendusi ja tagavad parima võimaluse jätkata õppetööd vastavalt lapse võimetele.

Olulised tähelepanekud lapsevanema toetamisel

- Eestikeelne õppe- ja kasvatustegevus haridusasutuses tähendab eesti keelest erineva kodukeelega lapse vanema jaoks seda, et vanem vastutab lapse esimese keele ehk emakeele arengu eest.
- Emakeel on lapse ja vanema ühine keel ning avab ukse oma kultuuri ja ajalukku. Hea emakeele oskus on omakorda õppimise, sealhulgas eesti keele omandamise alus. Kui vanemad räägivad eri keelt, räägib kumbki lapsega oma keeles. Lapsega suheldes tuleb jälgida põhimõtet „üks keel – üks inimene, üks keskkond – üks olukord”, see tähendab, et kindlas olukorras või vestluskaaslastega räägitakse kindlat keelt. Sama emakeelega vanemate jaoks on see kõige loomulikum ja kasulikum mudel oma keele edasiandmiseks ning lapse emakeele arengu kindlustamiseks. Laps omandab ja õpib eesti keelt lasteasutuses eestikeelses õpi- ja kasvukeskkonnas.
- Vanemad peavad oma lapse õppes osalemist (sh eesti keeles õppimist) igati soodustama, looma kodus (sh eesti keeles õppimist) soodustavad tingimused (nt lugeda koos raamatut, mängida eestikeelseid lauamänge, vestelda jne). Keeleõppe nõustamiseks saab lapsevanem alati pöörduda haridusasutuse poole.

Kokkuvõte

Eestikeelsele haridusele üleminekul on keerukas, kuid mitte võimatu. Teiste riikide teadusuuringutele ja kogemustele tuginedes saame toetada last/õpilast, õpetajaid, tugispetsialiste ja lapsevanemaid eestikeelsele õppele üleminekul.

Haridusliku erivajadusega õpilastele eesti keelse õppe tagamise võtmetegurid on eesti keelt valdavate õpetajate ja tugispetsialistide olemasolu, metoodika valdamine ning eestikeelse igapäevase keelekeskkonna tagamine.

Oluline on omavaheline koostöö last ümbritsevate täiskasvanute ja asutuste vahel, et oleks tagatud lapse/õpilase heaolu ning turvaline üleminek eestikeelsele õppele.

Soovitatud kirjandus

- Juhendmaterjal „Õpilase toetamine koolis“
- Käsiraamat „Mitmekeelne erivajadusega õpilane koolis“
- Abimaterjal „Erinevate õppijate toetamine õpetaja ja tugispetsialistide koostöös“
- Eestikeelsele haridusele ülemineku tegevuskava tegevusena valminud tehnoloogiaga rikastatud mängud lasteaedadele: <https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/33608-LapsEST-tehnoloogiaga-rikastatud-mangud-lasteaedadele-eesti-keele-oppeks>
- Ülemineku õppevara www.hm.ee/eesti-keel-ja-voorkeeled/eesti-keel/ulemineku-oppevara